

IP GENERATION

ЛІТЕРАТУРНІ ХРОНІКИ ✕ ВІЙНИ: ІСТОРІЇ, ЗАКАРБОВАНІ У ТВОРАХ

Історії про дітей та молодь, які змінюють світ.
Своїм натхненням. Своїми ідеями. Своїм прикладом.

ПЕРЕДМОВА

Дитяча творчість завжди говорить щиро. Вона не ховає емоцій за складними словами й не прикрашає реальність – натомість називає її такою, якою вона відчувається. Під час війни ця щирість звучить особливо гостро: у рядках, написаних дітьми та підлітками, ми бачимо те, що інколи важко передати дорослим у власних творіннях.

«Літературні хроніки війни: історії, закарбовані у творах» – це добірка дитячих творів, створених у час повномасштабної війни й присвячених пережитому. У цих творах – сирени й укриття, розлука й втрати, щоденні тривоги й маленькі миті радості, які допомагають триматися. Поруч із болем тут живе надія, поруч зі страхом – сміливість, а поруч із дитячою вразливістю – несподівана зрілість і любов до країни.

Кожна історія відкриває внутрішній світ автора: як дитина бачить війну, як намагається зрозуміти незрозуміле, як вчиться жити в новій реальності та зберігати себе. Ці тексти не потребують додаткових пояснень – вони самі є документом часу і голосом покоління.

Видання буде цікаве широкій аудиторії – дітям і підліткам, які шукають слова для власних переживань і хочуть побачити, що їхні думки й емоції не є самотніми. Воно також стане важливим для батьків, педагогів, психологів, бібліотекарів, культурних діячів та всіх, хто працює з дітьми або підтримує їх у непростих життєвих обставинах. Для професійної спільноти це може стати основою для розмов про роль творчості у вихованні, про культуру поваги до результатів інтелектуальної праці, а також про формування свідомого ставлення до авторського права змалечку.

Ми щиро сподіваємося, що ця добірка стане для читачів цінною – як джерело натхнення, підтримки й розуміння, як свідчення сили дитячого голосу та важливості його збереження. Нехай ці тексти допоможуть комусь знайти потрібні слова, комусь – відчувти опору, а комусь – по-новому поглянути на те, як творчість здатна бути провідником крізь складні часи.

Щоденник

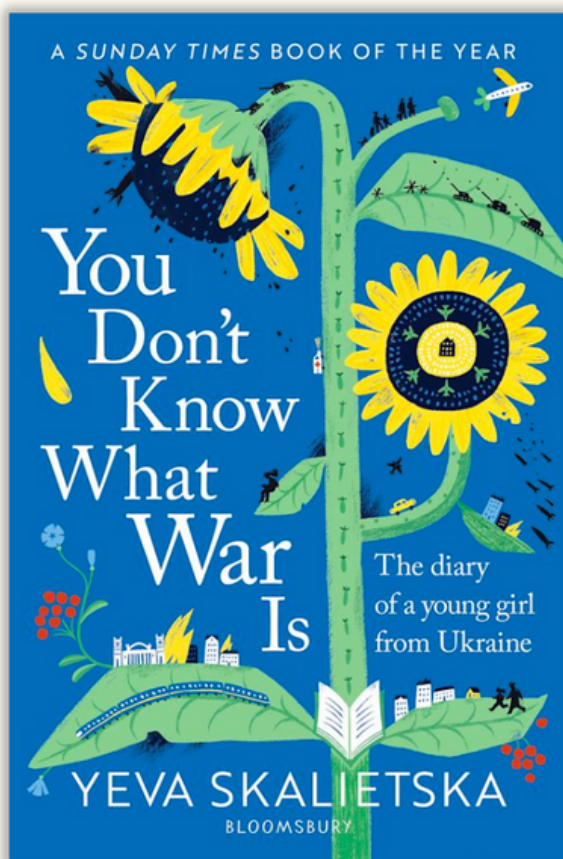
«Ви не знаєте, що таке війна»

Автор: Єва Скалецька, м. Харків

Вік: 12 років

Опис: «Ви не знаєте, що таке війна» – це щоденник 12-річної Єви Скалецької, яка день за днем фіксує перші дванадцять днів повномасштабного вторгнення та свою втечу з охопленого війною Харкова. Її записи, фото й повідомлення передають страх, розгубленість і надію дитини, відкриваючи світові щиру й болючу правду про життя під час війни.

 Доступна аудіоверсія

«Всі знають слово «війна». Але мало хто розуміє, що воно насправді означає. Коли ти стикаєшся з цим, то відчуваєш себе повністю розгубленим, замурованим у страху та відчаї. Поки ти не побував там, ти не знаєш, що таке війна.»

«Абетка війни»

Автори: Євген та Соломія Степаненко

Книжка побудована як абетка, де кожна літера – це один із вимірів війни та миру навколо війни. У ній переплітається життя дитини в мирному місті і життя тата на війні.

Соля телефонує татові на фронт, пише есемески та листи, розповідає про свої справи, школу, друзів, змагання, танці, домашніх тварин, а ще ставить дитячі й недитячі питання про війну.

- 📌 Чи є на війні діти?
- 📌 Чи можна на війні хитрувати?
- 📌 Що їдять на війні?
- 📌 Чи буде тато інший після війни?
- 📌 Як же татко із побратимами і посестрами там живе?

Збірка дитячої творчості

«Ірпінь – мій дім»

Автори: діти Ірпіня

Опис: «Ірпінь – мій дім» – це збірка дитячих історій, у яких юні мешканці Ірпеня діляться спогадами про своє місто, розповідають про пережите після лютого 2022 року та мріють про мирне майбутнє без сирен і вибухів. На її сторінках – щира любов до рідного дому, підтримка тих, хто не може повернутися, і віра дітей у відновлення та силу свого міста.

Створено у співпраці з Ірпінською міською радою та видавництвом «Саміт-книга».

*«Поверни мене, мамо, в
дитинство
Поверни мене, мамо, в
дитинство
Недалечко... На рік поверни.*

*Заспівай же мені колискову
В Ірпені.. де немає війни,*

*Де співає зрання соловейко,
Там де равлики після дощу.*

*Поверни мене, мамо, в
дитинство,
Я тебе від війни захищу!»*

Артем Поводюк, 9 років

Збірка ілюстрацій та висловлювань

«Війна голосами дітей»

Автори: діти України

Опис: «Війна голосами дітей» – це унікальна книжка, що містить майже сто щирих і болісно чесних висловлювань українських дітей про війну. Їхні слова доповнені ілюстраціями українських і світових художників, дизайнерів, фотографів та відомих митців, які передають силу дитячих емоцій і допомагають побачити війну очима тих, хто не мав би її переживати.

Створено за ініціативи Благодійного фонду «Голоси дітей».

«Україна – це як один-єдиний організм. Навіть якщо ти в безпеці – тобі болить.»
Женя, 17 років

«Напевно, раю та пекла не існує. Хоча... якщо рай існує, то я точно попаду туди, адже пекло я вже бачив і це було б неправильно».
Матвій, 10 років

Збірка малюнків дітей

«Мамо, я не хочу війни!»

Автори: діти України.

Опис: «Мамо, я не хочу війни!» – це унікальна збірка дитячих малюнків-свідчень, створених польськими дітьми після Другої світової війни та українськими дітьми, які переживають війну сьогодні. Незважаючи на різні часи й країни, дитячі зображення дивовижно схожі: у них – страх перед літаками та вибухами, біль втрат, руйнування і водночас мрії про мир та повернення додому.

Створено за ініціативи представників Архіву Нових Актів у Варшаві та представників українського проєкту «Мамо, я бачу війну».

«Мамо, мамочко... Я вбита...
Мене тут убили...
Так чим же я тим звірям все ж і
не вгодила?
Я лежу тут, на дорозі, тут же мої
друзі,
Тільки найрідніші тут! Всі, всі, є
найкращі...
Лягли спочивати...
Так що ж моя мамочко я для
них зробила?
Чи дітей я їх вбивала? Чи їх
катувала?
А може я мамочко, мову
ображала?
Чи я на них з автоматом як
скажена бігла?
Чи може я жила просто в
складну хвилину...
Я ж нічого не робила...»
Поліна, 13 років

Щоденник життя під час війни

Щоденник війни

Автор: Єгор, м. Маріуполь

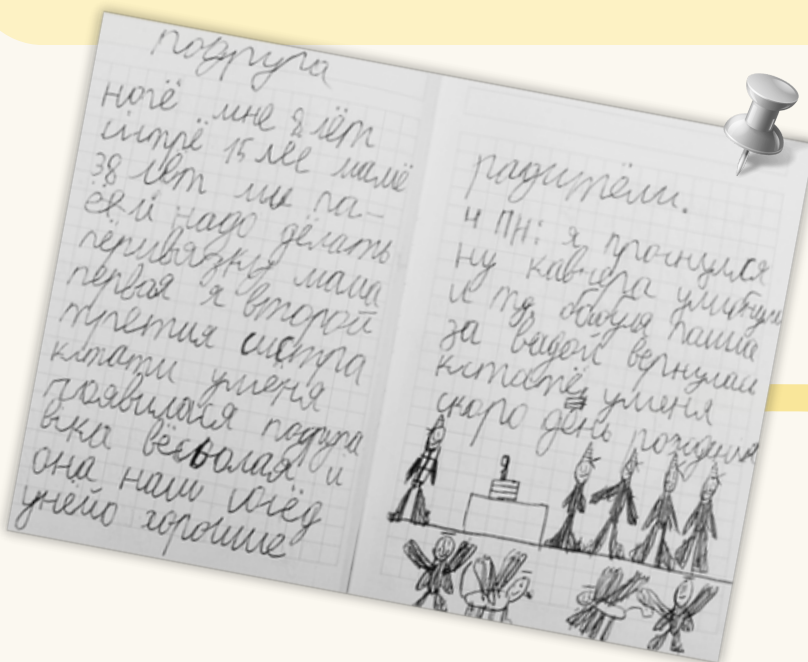
Вік: 9 років

«У мене померли дві собаки і бабуся Галя, і улюблене місто Маріуполь за весь цей час, починаючи з 24-го четверга.»

«Мені 8 років, сестрі – 15, мамі – 38. Ми співаємо. Час робити перев'язку: мама перша, я – другий, третя – сестра. До речі, в мене з'явилась подружка Віка. Вона весела і в неї хороші батьки.»

«ВІЙНА. Я добре поспав, прокинувся, посміхнувся, встав і почитав до 25 сторінок. Ще в мене помер дідусь.»

© Євгеній Сосновський

Лист до мами

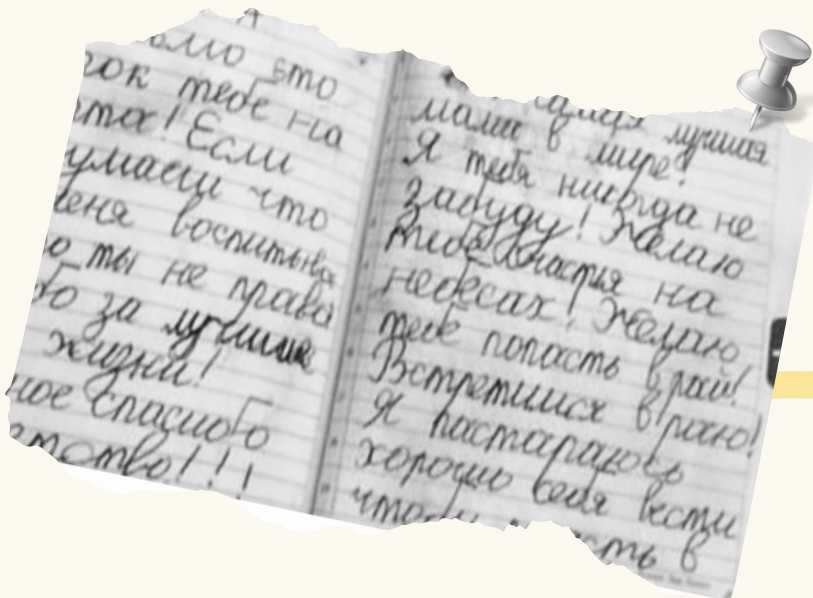
Лист до мами в рай

Автор: невідомий, м. Гостомель

Вік: 9 років

«Мамо! Це тобі подарунок на 8 березня! Якщо ти думаєш, що даремно мене виховувала, то ти не права. Дякую за найкращі 9 років життя! Велике дякую за дитинство!...»

«Бажаю тобі потрапити в рай! Зустрінемося в раю! Я постараюся добре себе поводити, щоб потрапити в рай...»

Щоденник з листами

Щоденник з листами татові

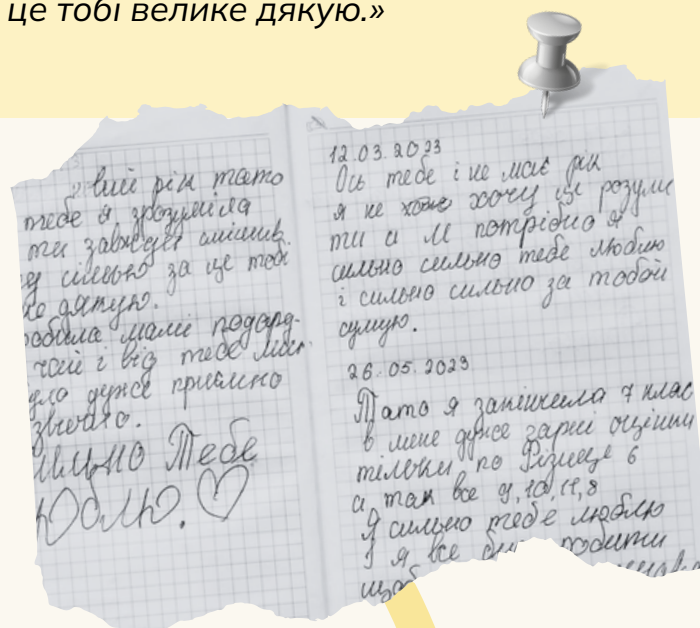
Автор: Аріна, м.Херсон

Вік: 13 років

«Ось тебе і немає рік, я не хочу це розуміти, але потрібно. Я сильно-сильно тебе люблю і сильно-сильно за тобою сумую.»

«Тато, я закінчила 7 клас. В мене дуже гарні оцінки, тільки по Фізиці 6, а так все 9, 10, 11, 8. Я сильно тебе люблю і все буду робити, щоб ти мною пишався.»

«Перший Новий рік, тато, без тебе. Я зрозуміла, що ти завжди змішив нашу сім'ю – за це тобі велике дякую.»

ПІСЛЯМОВА

Творчість допомагає людині бути видимою у світі – сказати «я є», бути почутою й відчувати власну силу. Для дітей слово часто стає найточнішим способом говорити про складне: про страх і втрати, про надію й віру, про те, що болить, але водночас тримає. У цих текстах війна постає не як абстрактна подія, а як пережитий досвід – щоденний, особистий, чесний. І саме тому кожен рядок тут має вагу.

«Літературні хроніки війни: історії, закарбовані у творах» зберігають дитячі голоси такими, якими вони є – без дорослих пояснень і фільтрів. Ця добірка показує, як творчість стає провідником між внутрішнім переживанням і зовнішнім світом: перетворює тривогу на образ, страх – на слова, а надію – на рядок, який може підтримати іншого.

Водночас кожен твір у цій збірці є результатом творчої праці конкретної дитини, а отже – об'єктом авторського права. Це означає просту, але важливу річ: у кожній історії є автор, і його внесок заслуговує на повагу та захист. Авторське право допомагає зберегти цей зв'язок і формує культуру відповідального ставлення до творчості – культуру, де чужу працю не привласнюють, а визнають і використовують етично.

Ми зібрали ці тексти, щоб зберегти їх як свідчення часу й щирий літературний слід воєнного дитинства. Нехай ця книга стане простором, де дитячий голос звучить гідно, а творчість – підтримує, лікує й веде вперед, бо інколи саме твір стає способом зафіксувати пережите й зберегти те, що неможливо втримати інакше.

IP Generation – натхненник, що розповідає історії дітей і підлітків, які мріють, фантазують, візуалізують та втілюють власні ідеї у різноманітних творіннях. Це альманах реальних історій, що надихають дітей, молодь, батьків, педагогів та всіх, хто підтримує розвиток креативності з раннього віку. Завдяки невігаданим історіям про авторів різноманітні творів, винаходів, промислових зразків та інших об'єктів права інтелектуальної власності, натхненник демонструє, що інтелектуальна власність є важливим нематеріальним активом, а її творцями можуть бути й діти завдяки власному потенціалу та здібностям.

Інформація про листи, збірки та твори дітей, створені під час війни наведена станом на 2023 рік.

У разі, якщо у Вас є запитання чи пропозиції щодо подальших ініціатив з цього напрямку або Ви бажаєте поділитися історією про шедеври Ваших дітей, звертайтеся листом на електронну пошту: ip.academy@nipo.gov.ua.

IP Generation. Літературні хроніки війни: історії, закарбовані у творах / упорядники Кулініч О., Коваль Д., художнє оформлення Шистя П., Третьякова Г. К.: УКРНОІВІ, 2025. 12 с.

© УКРНОІВІ, 2025

  Attribution 4.0 International (CC-BY-4.0)

Ліцензія не поширюється на контент у цьому дайджесті, що не належить УКРНОІВІ. Візуальні елементи: Canva Pro.

Згадування окремих авторів, назв їх розробок та творінь або організаторів окремих проєктів у цьому виданні не є вираженням підтримки чи рекомендацією з боку УКРНОІВІ. УКРНОІВІ не надає перевагу жодному з них перед іншими подібними, які не названі у видання.